

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы прарэктар
УА «Беларускі дзяржаўны
універсітэт культуры
і мастацтваў»

_____Ю.П..Бондар

“ _____ ” _____ 2010 г.

Рэгістрацыйны № ВД-____/баз.

ФЕНАМЕНАЛОГІЯ КУЛЬТУРЫ

*Вучэбная праграма
на спецыяльнасці 1-21 04 01 Культуралогія
напрамку спецыяльнасці 1-21 04 01-01 Культуралогія
(фундаментальная)
Спецыялізацыі 1-21 04 01-01 01 Тэорыя і гісторыя культуры*

Складальнікі:

У.Ф. Мартынаў, прафесар кафедры культуралогіі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, доктар культуралогіі, прафесар.

А.І. Смолік, загадчык кафедры культуралогіі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, доктар культуралогіі, прафесар;

Рэцэнзенты:

І.Я.Лявш, галоўны навуковы супрацоўнік аддзела міждзяржаўных сувязей ДНУ “Інстытут эканомікі НАН Беларусі”, доктар філасофскіх навук, прафесар;

В.У. Саічэка, дацэнт кафедры тэатральнай творчасці ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат культуралогіі.

Рэкамендавана да зацвярджэння ў якасці вучэбнай:

кафедрай культуралогіі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (пратакол № 5 ад 22.01.2010);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (пратакол № 5 ад 16.03.2010).

Адказы за рэдакцыю

Адказы за выпуск *А.І. Смолік*

Тлумачальная запіска

На мяжы XIX і XX стст. у філасофіі культуры сфарміраваўся новы метадалагічны падыход да асэнсавання феномена культуры, заснавальнікам якога быў Э. Гусерль. Абгрунтаванне ім новай метадалогіі сацыякультурнага пазнання пазволіла пераадолець пазітывізм, які ігнараваў культуру як канстытуітыўны фактар чалавечага існавання. Фенаменалогія зрабіла культуру сваім цэнтральным сэнсаўтваральным элементам, сэнсавым пачаткам чалавечага быцця. У цэнтр сваёй канцэпцыі Гусерль і яго паслядоўнікі паставілі таксама і чалавека як гістарчна канкрэктны і дынамічны феномен. Фенаменалогія культуры аказала вялізарны і плённы ўплыў на развіццё сучаснай навуковай думкі. Па гэтаму засваенне яе важнейшых ідэй адкрывае перад культуролагамі новыя навуковыя грызонтны. Веданне гэтай тэорыі дазваляе разумець культуру ў яе фенаменалагічнай інтэрпрэтацыі як усеагульны аспект розных феноменаў, якія трапляюць у поле зроку чалавека.

Важнейшую рысу культуры – яе пераемнасць – можна рэалізаваць толькі сістэматызаваным, лагічна пабудаваным вучэбным працэсам. Самастойна авалодаць скарбамі сусветнай культуры, нягледзячы на ўсе сучасныя тэхналогіі, немагчыма. Акрамя таго, сёння ні адна з’ява, што мае дачыненне да гуманітарнай сферы, не можа быць разгледжана без фенаменалагічнага кантэксту: без яго любы дыскурс ужо будзе няпоўным.

Праграма разлічана для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў і ўлічвае папярэдне атрыманыя веды па гуманітарных дысцыплінах (гісторыі Беларусі, эканамічнай тэорыі, філасофіі, паліталогіі, педагогіцы, асновах ідэалогіі Беларускай дзяржавы), веданне ў цэлым асабліва сцёй культурных эпох і атрыманне пэўных звестак па розных відах мастацтва.

У праграме прадугледжана актуалізацыя міжпрадметных сувязей па айчыннай гісторыі, беларускай і сусветнай літаратуры, этнаграфіі, мастацкай культуры, філасофіі, фалькларыстыцы і некаторых іншых дысцыплінах.

Праграма арыентавана на пошук гібкіх сувязей паміж гуманітарнымі і ўласна культуралагічнымі праблемамі. Прычым мастацкая культура разглядаецца як індыкатар стану ўсёй культуры.

Праграма прадугледжвае сістэматызаванае вывучэнне тэарэтыка-практычнага матэрыялу, неабходнага менавіта студэнтам для лепшага засваення імі асноўных дысцыплін спецыялізацыі.

Мэта дысцыпліны:

- паглыбенне сістэмы ведаў па тэорыі культуры;
- раскрыццё сутнасці культуры і заканамернасцей яе дынамікі;
- асэнсаванне разнастайных феноменальных форм, узроўняў і пластоў свядомасці;
- фарміраванне ў студэнтаў навуковага падыходу да вывучэння феномена культуры і чалавека як суб'екта культуры, які грунтуецца на глыбокім аналізе канкрэтных феноменальных форм.

Важнейшымі задачамі дысцыпліны з'яўляюцца:

- выяўленне ўсеагульных заканамернасцей функцыянавання культуры;
- вызначэнне месца і ролі культуры ў цэлым і яе асноўных структурных элементаў у дынаміцы грамадскага развіцця;
- асэнсаванне культурных сэнсаў, якімі надзелены феномены;
- паказ культуры ў яе феноменалагічнай інтэрпрэтацыі.

У выніку засваення вучэбнага курса “Фенаменалогія культуры” студэнты павінны ведаць:

- ключавыя метадалагічныя пазіцыі, прынцыпы і метады феноменалагічнай рэдукцыі і рэфлексіі;
- аспекты інтэнцыяльнасці (ноэзіс, ноэма);
- значэнне ідэй феноменалогіі ў сучасным постмадэрнізме;
- сэнс базавых сімвалаў розных феноменаў;
- прыкладныя магчымасці феноменалогіі культуры ў сацыякультурнай сферы;
- асноўныя этапы развіцця феноменалогіі культуры;
- актуальны і сучасны сэнс метадалагічных пошукаў у галіне феноменалогіі.

Студэнты павінны ўмець:

- ацэньваць стан, тэндэнцыі і перспектывы развіцця сучаснай культуры;
- крытычна ўспрымаць сімвалы, плыні, феномены сусветнай і нацыянальнай культуры;
- ацэньваць розныя культурныя феномены;
- прагназіраваць, планаваць і ажыццяўляць дзейнасць у галіне культуры;
- адаптавацца ва ўмовах мультыкультурнай сітуацыі;

- выкарыстоўваць мабільную дыдактычную мадэль выкладання культуралогіі;
- прымяняць сувязь развіцця феноменалагічнага метаду з рэлігійнымі, філасофскімі пошукамі, дасягненнямі навукі і адукцыі;
- асэнсоўваць значэнне культуры як індикатара стану грамадства;
- аналізаваць артэфакты з феноменалагічнага, семіятычнага, аксіялагічнага пунктаў гледжання.

Метады (тэхналогіі) навучання

Да эфектыўных педагагічных метадык і тэхналогій, якія садзейнічаюць далучэнню студэнтаў да пошуку і выкарыстання ведаў, набыццю вопыту самастойнага вырашэння задач, адносяцца:

- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- праектныя тэхналогіі;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, прэс-канферэнцыі, вучэбныя дэбаты і іншыя актыўныя формы і метады);
- метады аналізу канкрэтных сітуацый;
- гульнявыя тэхналогіі, у межах якіх студэнты ўдзельнічаюць у дзелавых, ролевых, імітацыйных гульнях, і інш.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай працы, вучэбна-метадычныя комплексы.

У мэтах фарміравання сучаснай сацыяльна-асобаснай і сацыяльна-прафесійнай кампетэнцыі выпускніка ВНУ ў практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць метадыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы.

На вывучэнне дысцыпліны “Фенаменалогія культуры” вучэбным планам прадугледжана 50 гадзін аўдыторных заняткаў. Прыкладнае размеркаванне гадзін па відах заняткаў: лекцыі – 26, семінары – 24.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Назвы раздзелаў і тэм	Колькасць аўдыторных гадзін	
	лекцыі	семінарскія заняткі
Тэма 1. Уводзіны. Фенаменалогія культуры ва ўмовах сучаснай сацыякультурнай сітуацыі	2	2
Тэма 2. Феномен культуры ў кантэксце фенаменалагічнай інтэрпрэтацыі	2	2
Тэма 3. Феномен мегаархетыпу і архетыпавай накіраванасці культуры	2	2
Тэма 4. Сэнс культуратворчасці і праблема фарміравання духоўнай прасторы	2	2
Тэма 5. Усход і Запад: альтэрнатыўныя мадэлі культуратворчасці	2	2
Тэма 6. Феномен культурнага дэструктывізму	2	
Тэма 7. Феномен грэхападзення і універсальная адказнасць асобы	2	2
Тэма 8. Чалавек: жыццё па законах гармоніі	2	2
Тэма 9. Усходнеславянскі свет у XX стагоддзі: трагедыінасць быцця	2	2
Тэма 10. Феномен глабалізацыі і перспектывы сацыякультурнай эвалюцыі	2	2
Тэма 11. Беларуская культура ў сусветным цывілізацыйным працэсе		2
Тэма 12. Спецыфіка сацыякультурнай дынамікі: фенаменалагічны аспект	2	2
Тэма 13. Феномен культуры як іерархічная сістэма	2	
Тэма 14. Постмадэрнісцкі падыход да феноменаў культуры		2
Тэма 15. Феномен імпліцыйных культуралагічных ведаў	2	
Разам...	26	24

ЗМЕСТ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Тэма 1. Уводзіны. Фенаменалогія культуры ва ўмовах сучаснай сацыякультурнай сітуацыі

Фенаменалогія культуры і яе месца ў сістэме гуманітарных навук. Станаўленне фенаменалагічнай тэорыі (І.Г. Ламберт, І.Г. Фіхтэ, Г.В.Ф. Гегель, Э. Гусерль і інш.). Ад фенаменалогіі, экзистэнцыялізму, герменеўтыкі да фенаменалогіі культуры. Варыятыўнасць і шматмернасць фенаменалагічнага падыходу да культуры (Э. Гусерль, М. Гартман, М. Шэлер і інш.).

Сутнасць фенаменалагічнай устаноўкі. Праблема дакладнасці і відавочнасці ў фенаменалагічнай школе. Сэнс паняцця “феномен”.

Крытыка аб’ектывізму, натуралізму і суб’ектывізму. Роля факта і сутнасці ў фенаменалогіі культуры. Праблема імпліцытных культуралагічных ведаў.

Тэма 2. Феномен культуры ў кантэксце фенаменалагічнай інтэрпрэтацыі

Разнастайнасць падыходаў да паняцця “феномен”. Пазіцыя незацікаўленага назіральніка. Фенаменалагічны метады: эпохэ, рэдукцыя і ідэацыя. Чысты феномен як структура сэнсу. Культура як сістэма універсальных, унікальных феноменаў. Сінкрэтычная “логіка” свету.

Спецыфіка і ўзаемасувязь феноменаў. Праблема класіфікацыі феноменаў культуры. Сінкрэтычная і аналітычная дыферэнцыяцыя культуры.

Тэма 3. Феномен мегаархетыпу і архетыпавай накіраванасці культуры

Праблема гарманізацыі чалавечага быцця. Фундаментальныя супярэчнасці ўнутранага і знешняга свету. Пошук абсалюту як сістэмаўтваральная інтэнцыя культуры. Канцэпцыя архетыпаў як сукупнасці несвядомага паводле К.-Г. Юнга. Класіфікацыя архетыпаў. Структура архетыпа ў адпаведнасці з бінарнай пабудовай свету. Архетыпічная выява (“Свой – Чужы”). Канцэпцыя архетыпаў М.Марка і К.Пірса (праца “Герой і бунтар”). Культурныя архетыпы: сутнасць, паняцце і тыпалогія. Феномен мегаархетыпу як універсальнай крыніцы культуратворчасці. Сутнасныя аспекты архетыпічных інтэнцый, ідэй і вобразаў у кантэксце фенаменалагічнай інтэрпрэтацыі. Канфлікт свядомага і несвядомага ў працэсе развіцця чалавецтва.

Тэма 4. Сэнс культуратворчасці і праблема фарміравання духоўнай прасторы

Чалавек як творца культуры. Культура як космапланетарны феномен. Мэты і крытэрыі культурнага прагрэсу. Механізмы культурнай актыўнасці асобы. Унутраны і знешні свет асобы. Фарміраванне дыспазіцыйнай структуры асобы. Патрэбнасці, інтарэсы, каштоўнасныя арыентацыі, матывы і іх рэалізацыя ў культурнай дзейнасці. Знешнія дэтэрмінанты культуратворчасці.

Змест культурнай творчасці (стварэнне новых ведаў, каштоўнасцей, нормаў, узораў і інш.). Узаемадзеянне культуры і асобы ў працэсе культурнай дзейнасці. Суб'ектыўны характар прафесійнай культуратворчасці. Абумоўленасць культуратворчасці сацыяльным асяроддзем. Суб'екты культурнай дзейнасці.

Вольны час як прастора для культурнай дзейнасці. Спажывецкія прыярытэты ў структуры вольнага часу. Інфраструктура культурнай дзейнасці.

Духоўны патэнцыял і яго ўплыў на культуратворчасць.

Тэма 5. Усход і Запад: альтэрнатыўныя мадэлі культуратворчасці

Маятнікавы характар узаемадзеяння Усходу і Захаду. “Цывілізацыйнае ваганне”. Унікальныя культуры еўразійскіх гігантаў (Кітай, Індыя, Расія). Посттэхнічны, постэканамічны, постспажывецкі патэнцыял усходняй цывілізацыі. Уплыў інда-будыйскай рэлігійнай традыцыі на перабудову карціны свету і светапогляду суб'ектаў культуры.

Заходне-ўсходні мегацыкл. Япона-сінтаісцкая мадэль культуратворчасці. Араба-ісламская мадэль культуратворчасці. Галоўныя прыярытэты сацыякультурнага развіцця заходняй цывілізацыі ў XX – пачатку XXI ст. Духоўна-светапоглядныя арыентацыі суб'ектаў заходняй культуры. Элітарны, каставы характар культурных праграм заходніх краін. Глобалізацыя як антытэза духоўнасці, эканамічна арыентаваная асоба заходняй цывілізацыі. Феномен масавай культуры.

Тэма 6. Феномен культурнага дэструктывізму

Асноўныя формы культурнага дэструктывізму ў сусветнай культуры. Крытыка розных бакоў культурна-цывілізацыйнай дынамікі (Дыяген, Платон, М. Кузанскі, Ф. Петрарка, Ж.-Ж. Русо, М. Мантэнь, Ф.В.Й. Шэлінг, Ф. Шылер, Ф. Ніцшэ,

О. Шпенглер, М.А. Бярдзяеў, М. Хайдэгер, Э. Касірэр, Э. Гусерль і інш.). Сутнасныя аспекты феномена рэфлексіі. Узрастанне ролі абстрактнага мыслення. Парадокс культуры XX ст. Прычыны і вынікі вялікага парадоксу. Феномен культурнага дэструктывізму ў XXI ст.

Тэма 7. Феномен грэхападзення і універсальная адказнасць асобы

Інтэрпрэтацыя культуры як страты першаснай цнатлівасці чалавека. Аналагі грэхападзення і выгнання з раю ў міфах народаў свету. Феномен грэхападзення і аналіз яго наступстваў у хрысціянстве. Разуменне грэхападзення ў заходнім і ўсходнім хрысціянстве. Руская рэлігійная філасофія аб грэхападзенні ў яго сувязі з “вялікай няўдачай культуры” (М.А. Бярдзяеў, Д.С. Меражкоўскі і інш.). Рэцэпцыя тэрміна “грэхападзення” ў заходняй філасофіі. Страта першаснага жывога творчага імпульсу культуратворчасці. Г. Зімэль аб “спустошанні культурных формаў”. Трагедыя культуры як супярэчнасць паміж жыццём і яе выражэннем у культуры. Грэхападзенне чалавецтва як вынік рацыяналістычных формаў культуры (Ф. Ніцшэ). Крызіс культуры як вынік адчужэння чалавека ад вынікаў яго культуратворчай дзейнасці. Праблематыка “самаадчужэння чалавека”.

Тэма 8. Чалавек: жыццё па законах гармоніі

Сутнасць чалавека. Тыпалогія чалавека: навуковы, мастацкі, мазгавы, мускульны, страўнікавы, маторны, эластычны, дыферэнцыяльны, экстраверт, інтраверт і іншыя тыпы. Прыродна-духоўная цэласнасць чалавека. Цялесныя і духоўныя асновы чалавека.

Чалавек як мініяцюрная мадэль космасу. Метафізічная сутнасць чалавека. Імкненне да трансцэндзіравання.

Чалавек і яго асноўныя адносіны: а) да іншага; б) да грамадства; в) да культуры; г) да прыроды.

Фундаментальныя характарыстыкі чалавека: незаменнасць і непаўторнасць; непрадвызначанасць; невыразнасць.

Вызначальныя феномены чалавечага быцця: каханне, творчасць, шчасце, праца і гульня, вера, смерць, сэнс жыцця і інш.

Тэма 9. Усходнеславянскі свет ў XX стагоддзі: трагедынасьць быцця

Духоўна-светапоглядныя асновы сацыякультурнага быцця ўсходнеславянскіх народаў. Заходнерусізм як хвароба ўсходнеславянскага духу. Еўразійская ідэя і сучаснасць. Спецыфіка ментальнасці і культурна-гістарычны шлях усходнеславянскіх народаў.

Геацывілізацыйны парадокс усходнеславянскага свету. Феномен пагранічнай асобы і культуры. Модус пераходнасці як фактар быцця славянскага культурна-гістарычнага тыпу. Вестэрнізацыя сацыякультурнага жыцця ўсходнеславянскіх краін. Спецыфіка культурнага і цывілізацыйнага развіцця Расіі, Беларусі і Украіны. Усходнеславянская культурная матрыца як аснова мадэрнізацыі.

Усходнеславянскія народы ў эпоху глабалізацыі і выбар шляхоў развіцця.

Тэма 10. Феномен глабалізацыі і перспектывы сацыякультурнай эвалюцыі

Глабалізацыя як з'ява і як паняцце. Асноўныя формы глабалізацыі. Інтэрнацыяналізацыя эканамічнага жыцця сусветнай супольнасці. Транснацыянальныя карпарацыі як форма глабальнай эканомікі. Глабальны характар сучаснай тэхналогіі. Натуральны, спантанна-стыхійны і штучны працэсы глабалізацыі. Узмацненне сацыяльна-эканамічнай дыферэнцыяцыі народаў. Дэканструкцыя суверэнных нацыянальных дзяржаў. Фінансава-эканамічныя “гульнявыя” тэхналогіі. Метатэхналогіі. Агульнасусветная фінансава-інфармацыйная прастора.

Уніфікацыя ладу жыцця, стыляў паводзін, поглядаў і густаў людзей. Разбурэнне этнічнай, культурнай і цывілізацыйнай разнастайнасці. Глабальная культура і яе сутнасць. Амбівалентны характар глабалізацыі: вартасці і недахопы.

Тэма 11. Беларуская культура ў сусветным цывілізацыйным працэсе

Беларуская стратэгія інавацыйнага развіцця. Шматвектарныя эканамічныя і культурныя сувязі. Інтэграцыя Беларусі ў сусветную навукова-інфармацыйную прастору. Генерацыя ведаў (навука і адукацыя). Нацыянальная інавацыйная сістэма.

Месца каштоўнасцей у сістэме дэтэрмінант развіцця сучаснага беларускага грамадства. Захаванне самабытнай нацыянальнай культуры. Засваенне лепшых сусветных культурных дасягненняў. Беларуская ідэалагічная дактрына. Праблема

захавання нацыянальна-культурнай ідэнтычнасці беларусаў. Полімарфізм беларускай культуры. Беларуская культура як лакальна-эмпатычны тып культуры.

Тэма 12. Спецыфіка сацыякультурнай дынамікі: феноменалагічны аспект

Архаічная культура: нараджэнне духоўнасці. Антрапамарфічны перыяд развіцця. Эпоха рацыянальнай раўнавагі. Спірытуалістычны (монітэізм) перыяд сусветнай культуры. Рацыянальна-прагматычная мадэль развіцця. Узаемасувязь і трансфармацыя базавых феноменаў культуры.

Тэма 13. Феномен культуры як іерархічная сістэма

Праблема адэкватнага разумення феноменаў культуры. Феномен культуры як сінтэз суб'ектыўнага і аб'ектыўнага. Шматмернае ўспрыманне з'яў культуры. Шэсць узроўняў успрымання: сенсітыўны, эматыўны, ірацыянальны, рацыянальны, поліфанічны, метафізічны (сакральны). Праблема паступальнага развіцця культуры асобы. Культура як ступень асэнсавання працэсаў натуральнага і ненатуральнага свету.

Тэма 14. Постмадэрнісцкі падыход да феноменаў культуры

Узрастанне ролі плюралістычных творчых пошукаў. Імкненне да максімальнай суб'ектывізацыі. Плыні сінкрэтызму і эклектызму. Ацэнтрызм (Ж. Дэрыда). Выяўленне сутнасці ўлады як розных дыскурсаў (М.П. Фуко). Феномен рызома (Ж. Дылэз, Ф. Гватары). Феномен сімулякраў у культуры (Ж. Бадрыяр). Праблема ўзрастання ролі рэфлексіі і рэаліі чалавечага быцця.

Тэма 15. Феномен імпліцыйных культуралагічных ведаў

Імпліцытныя і экспліцытныя культуралагічныя веды. Міфалогія як першая форма акумуляцыі ведаў аб розных аспектах культуры. Інтэрпрэтацыя міфаў аб Праметэі, чалавеку і яго стагоддзях, Асірысе, Энкі і сэнсу культуры ў Антычнасці і Сярэднявеччы. Разіццё імпліцыйнай культуралогіі ў эпоху Адраджэння і Асветы. Філасофія, рэлігія і мастацтва як формы акумуляцыі ведаў аб культуры. Перспектывы развіцця феноменалогіі культуры ў XXI ст.

ИНФАРМАЦЫЙНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная літаратура

1. *Антология: новая постиндустриальная волна на Западе.* – М.: Academia, 1999. – 640 с.
2. *Библер, В.С. Культура. Диалог культур / В.С. Библер // Вопросы философии.* – 1989. – № 6. – С. 33–38.
3. *Гуревич, П.С. Культурология / П.С. Гуревич.* – М.: Знание, 1994. – 288 с.
4. *Иконникова, С.Н. История культурологии. Идеи и судьбы / С.Н. Иконникова.* – СПб.: Санкт-Петербург. гос. академия культуры, 1996. – 264 с.
5. *Ильин, И. Постмодернизм от истоков до конца столетия / И. Ильин.* – М.: Интрада, 1998. – 230 с.
6. *Кармин, А.С. Культурология / А. С. Кармин.* – СПб.: Питер, 2001. – 464 с.
7. *Маркарян, Э.С. Теория культуры и современная наука / Э.С. Маркарян.* – М.: Мысль, 1983. – 284 с.
8. *Мартынов, В.Ф. Культурология. Теория культуры: учеб. пособие / В.Ф. Мартынов.* – Мн.: АСАР, 2008. – 848 с.
9. *Смолік, А.І. Культуралогія: тэорыя культуры: вучэб. дапаможнік / А.І. Смолік, Л.К. Кухто.* – Мн.: Бел. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2008. – 281 с.
10. *Флиер, А. Культурология для культурологов / А.Флиер.* – М.: Академический проект, 2000. – 492 с.

Дадатковая літаратура

1. *Вебер, М. Избранное: протестантская этика и дух капитализма / М. Вебер // Избранные произведения.* – М.: Российская полит. энцикл., 2006. – 651 с.
2. *Гуссерль, Э. Кризис европейского человечества и философия / Э. Гуссерль // Культурология. XX век: антология.* – М.: Юрист, 1995. – С. 297 – 330.
3. *Каган, М. С. Философская теория ценностей / М. С. Каган.* – СПб.: Петрополис, 1997. – 205 с.
4. *Леви-Брюль, Л. Первобытное мышление / Л. Леви-Брюль.* – М.: Педагогика-Пресс, 1994. – 608 с.

5. *Мартынов, В. Ф.* Мировая художественная культура / В.Ф. Мартынов. – Мн.: ТетраСистемс, 2000. – 320 с.
6. *Ницше, Ф.* Рождение трагедии, или Эллинство и пессимизм / Ф. Ницше // Ницше Ф. Сочинения: в 2 т. – М.: Мысль, 1990. – Т.1. – С. 47 – 158.
7. *Сартр, Ж.П.* Экзистенциализм – это гуманизм / Ж.П. Сартр // Сумерки богов. – М., 1989. – С. 91–104.
8. *Тейяр де Шарден, П.* Феномен человека / П. Тейяр де Шарден. – М.: Наука, 1987. – 240 с.
9. *Франкл, В.* Человек в поисках смысла / В. Франкл. – М.: Прогресс, 1990. – 368 с.
10. *Фрейд, З.* Психоаналитические этюды / З. Фрейд. – М.: АСТ, 2004. – 220 с.
11. *Фромм, Э.* Человек для себя. Иметь или быть? / Э. Фромм. – Мн.: Коллегиум, 1997. – 253 с.
12. *Фуко, М.* Слова и вещи: археология гуманитарных наук / М. Фуко. – СПб.: А-сad, 1994. – 408 с.
13. *Хайдеггер, М.* Время и бытие / М. Хайдеггер. – М.: Республика, 1993. – 447 с.
14. *Юнг, К.-Г.* Психология бессознательного / К.-Г. Юнг. – М.: Канон, 1994. – 320 с.